СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 296. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 19 грудня, 1934.

VOL. XLII. No. 296. Jersey City, N. J., Wednesday, December, 19, 1934. THREE CENTS.

БОРОТЬБА БОЛЬШЕВИКІВ ПРОТИ ЮНІЙ

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, предложив сенатському комітетови, що розсліджує так звані неамериканські заходи, цілу низку доказів на те, як большевицькі аґенти підривають американські робітничі юнії.

Між предложеними документами є докази на те, що большевицькі орґанізації вимушували від деяких підприємців оплати на большевицьку аґітацію. Один свідок зізнав, що таку оплату платили в Ню Йорку 150 кравецьких і футряних робітень.

Вилієм Ґрін заявив перед комітетом, що покищо большевицька аґітація не загрожує нічим американському зорганізованому робітництву, але набудуче може бути інакше. Він радив сенаторам ухвалити в конґресі закон, на основі котрого можна би покласти кінець цій нахабній большевицькій діяльности.

БИЗНЕСМЕНИ ХОЧУТЬ КООПЕРУВАТИ З УРЯДОМ.

ҐВАЙТ СУЛФОР СПРІНҐЗ (Вест Верджінія). — Тут зібралася конференція бизнесменів для вирішення способів кооперації між бизнесом і урядом. Бизнесмени постановили створити у Вашинґтоні відповідну бизнесову раду, що малаб за ціль удержувати з урядом постійний контакт щодо бизнесової політики.

Йде тепер про те, в який спосіб скласти таку раду, себто кого й як до неї вибирати.

ЮВИЛЕЙ ЕПОХАЛЬНОГО ВИНАХОДУ.

ДЕЙТОН (Огайо). — Величезна маса народу й урядових представників зібралася тут на відсвяткування 30-ліття епохального винаходу братів Райтів, що людина може літати в повітрю при помочі машини, тяжчої від повітря.

Орвил Райт самий довго не хотів згодитися прибути на таке свято. Треба було цілого року, щоб його на нього стягнути. Свято святковано недалеко того місця, де 31 літ тому брати Райти вперше доказали практично свій винахід, піднявшися своєю машиною в повітря.

Ня свято приїхали представники урядових бюр у Вашинґтоні та привезли з собою ґратуляційний лист президента. На свято зібралися 8,000 літаків армії, фльоти й бизнесу.

Літак братів Райтів, на котрому вони відбули перший злет, знаходиться тепер в Інституті Франклина в Филаделфії. З нагоди свята один військовий летун літав на літаку Райтів, щоби показати ріжницю між цим літаком і модерним удосконаленим літаком.

КОРАБЕЛЬ У НЕБЕЗПЕЦІ.

НЮ ЙОРК. — Малий норвезький вантажний корабель „Сісто", що їде з Квібеку до Осльо, столиці Норвеґії, вислав у понеділок у ночі заклик помочі „Ес-Ов-Ес". Телеґрама подає, що корабель знаходиться яких 660 миль на північ від Азорських островів, але не подає причини небезпеки.

Пізніші бездротні телеґрами подають, що пасажирський корабель „Европа", що належить до Північно-Німецького Лойду, поспішив на поміч загроженому „Сістови".

„Сісто" знаходиться менше-більше в тім самім місці, де японський корабель „Вікторія" мав клопіт минулого тижня, коли сильна буря змела його капітанський місток та вбила капітана й одного офіцира.

ЯК ЗНАЙДЕНО ЛІК НА ПРОКАЗУ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Хасінто Мовра, портуґальський хемік, подав до ґазет вістку про те, як це він зробив важне лікарське відкриття, котрому д-р Фернандо Терра, голова шпиталю для прокажених, приписує вилікування 17 прокажених.

Одного дня, каже Мовра, ведучи свої звичайні розсліди в ляборатотії, він розбив собі малий палець. на руці. „Зовсім припадково на цей палець, опухлий і болячий, упав ростинний олій, котрий я приготовляв для промислового вжитку. Я відразу почув велику полекшу. Опухлина почала стахати. Я далі вживав олію, і наслідок був такий, що рана скоро заструпилась, а потім скоро загоїлась".

Мовра, котрий уже з професії привик запамятувати всі такі припадкові прояви, віднісся зі своїм відкриттям до д-ра Карльоса Чаґаса. Цей порадив йому додати до цього олію ще один складник і в цей спосіб повстав лік, що показав уже свою здібність лікувати проказу, що досі вважалася невилікувальною недугою. Ростинний олій добувається з одної ростини, що росте в Бразилії, але її назви Мовра не хоче подати.

Д-р Терра каже, що цей лік вилікував хорих на проказу за три місяці, якщо хороба в них була в початковій стадії. Він щиро заявляє, що з огляду на те, що лік відкрито ще так недавно, він не може же ще сказати з певністю, чи вилікування є постійне, себто чи недуга по якімсь часі не вернеться. Він теж робить тепер досвіди над уживанням ліку для запобіження зараженню проказою.

ПІД ЗАКИДОМ ОБРАЗИ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

В городському суді в Бродах станули два гр.- кат. священики, о. Юліян Дудкевич з Лешнева і о. Степан Гаврилюк із Шнарова, під закидом поширювання фальшивих вісток, спрямованих проти польської держави, а крім того 9 селян з Брідщини під закидом зневаження поліцаїв з Лешнева в часі походу зприводу свята української молоді. Після переведеної розправи засуджено безумовно о. Юліяна Дуткевича на рік вязниці, о. Степана Гаврилюка на 9 місяців, а інших обвинувачених на безумовний арешт від 4 до 9 місяців. Наслідком внесеної апеляції окружний суд у Золочеві затвердив присуд першої інстанції, припинюючи виїмково обом священикам виконання кари на три роки.

ГРАМОТНІСТЬ ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ НОВОБРАНЦІВ.

Підчас затягання новобранців до чехословацької армії стверджено, що серед новобранців Чехів є неграмотних усього 0.21 прц., Німців. 0.26, Словаків 2.3, Мадярів 5.5, Жидів 5.7, Українців 6 і Циганів 66 прц. Всі неграмотні в часі військової служби мусять навчитися читати й писати.

КОЛЄКТИВІЗАЦІЯ В ПРАКТИЦІ.

Советський найвищий суд у Смоленську засудив шістьох урядовців на розстріл і 45 службовців на кару вязниці від 1—6 років. Обвинувачено їх, що вкрали понад 10,000 сотнарів збіжа з державних маґазинів.

ВБИЛА ЧОЛОВІКА ЗА КУСНИК МАСЛА.

В Переспі, пов. Любомль, згинув серед таємних обставин господар Степан Демчук. Тіло знайшли біля стодоли. На голові були рани від удару тупим предметом. Жінка вбитого, Акулина, оскаржила свого братанка Дмитра, що жив у незгоді зі Степаном. Наляканий Дмитро втік кудись, а тимчасом справою занялася поліція. Врешті викрили, що Демчука вбила таки його жінка Акулина. Вона призналася до злочину, а за причину подала, що Степан зїв у коморі кусник масла без її дозволу. Це так її розлютило, що вхопила молоток і вдарила чоловіка по голові, кладучи його трупом. Опісля винесла трупа за стодолу, щоби виглядало, що він згинув з чужої руки. Акулину арештовано.

ЧИ „СВИНЯ" — КОМПЛІМЕНТ, ЧИ ОБРАЗА?

Паризький суд рішатиме скаргу артистки Клес, що подала в суд славного маляря, який її образив. А образив її тим, що після одної вистави післав їй свинку їжату. На кільцях свинки був білет звеличника. Артистка твердить, що це образа, маляр, що — приємний комплімент.

ЖЕНИВСЯ З ЧЕМНОСТИ.

В Лондоні засуджено одного купця на 20 місяців примусових робіт за те, що оженився з чотирма жінками. Він оправдувався, що зробив це з великої ввічливости. Був зачемний, щоб відмовити жінкам, що хотіли за нього вийти, й оженився. Переводити розвід з попередніми жінками не мав часу.

ЯК ЛЮДИНА БОРОНИТЬСЯ ПЕРЕД ЗАРАЗКАМИ ДЕЯКИХ НЕДУГ.

Перед зборами Месечусетського Інституту Технольоґії демонстровано фотографічні рухомі знимки з устриці, котрі показують, як вона й інші живини викидають зі себе шкідливі заразки. При помочі незвичайно скорих знимок доказано, що малесенькі волоски, котрими вистелена ротова яма устриці, викидають ці заразки скорим рухом, що скидається на рух рук доброго пливака. Подібні волосинки, такі маленькі, що їх голим оком не можна побачити, є в орґанах дихання всіх живин і вони хоронять орґанізм від заразок подібними рухами волосинок. Рухи ці такі скорі, що до їх фотоґрафування треба було придумати апарат, що потрафить зловити рух, що тревае всього одну сто-тисячну частину секунди.

ПОЛІЦІЯ ШУКАЄ „МИКОЛИ ШУГАЯ".

Ужгородський часопис „Вперед" доносить, що чеська поліція сконфіскувала по книгарнях твір визначного чеського письменника Івана Ольбрахта „Микола Шугай", що здобув минулого року державну нагороду і появився теж українською мовою. Іван Ольбрахт здобув собі славу книжкою „Земля без імени". В тій книжці той письменник боронить населення Закарпаття перед визиском чеських капіталістів. І ось це є причиною тепер конфіскати його книжки на Закарпаттю.

ОСЕЛЕДЦІ СПИНИЛИ ПАРОПЛАВ.

Малий скандинавський пароплав вибрався цими днями в околиці острову Фальсе на ловлю оселедців. В одному місці не міг він рушитись, бо наїхав на таку масу оселедців, що вода подобала на густу юшку. Було з чим вертатись додому.

З ПОЛЬЩІ.

В парку Йордана в Кракові знайшли трупи двох молодих постріляних людей. Були це трупи 25-літнього Юліяна Данека і 22-літньої Софії Ґолуцької, які скінчили самогубством, не можучи побратись. — У селі Виcлі Малій біля Пщини вкрадено з костела історичну чашу, що походить з 1600 р. — В Кракові засудили за спроневірення 40 тис. зл. з клінічної каси службовців Будзіша на 5 літ, Котарбу на півтора, Парнеца і Лазарську на рік вязниці. Крім того Будзіш має звернути всю вкрадену суму.

НАПАД ЦИГАНІВ.

Поліцію в Краснику повідомлено про незвичайно сміливий напад Циганів на Йосифа Романського в Сторожеві. До Романського, який орав у полі, приступили два Цигани і запропонували купно його коня. Романський зажадав 100 зл. Цигани згодилися. Коли один з них рахував гроші, другий вхопив нагло Романського за руки і викрутив їх взад. Одночасно товариш його ограбив Романського із 300 зл. готівки і забрав кінський пашпорт. Опісля Цигани взяли його коня, запрягли до воза, що стояв у недалекому лісі, і втекли. Поліція розпочала погоню за Циганами.

ЯПОНІЯ ВВОДИТЬ ПРОГИБІЦІЮ.

Японський уряд почав сильну кампанію проти алькоголю. Пропаганду ведуть зручно всякі товариства, що дістають підмоги для зборів, віч і часописів. Головний арґумент такий, що старинні Японці не вживали алькоголю і славну горівку „саке" ввели чужинці, щоб знищити японську расу. Японці не лякаються, що „сухий режім" скінчиться у них таксамо як в Америці, бо вірять у патріотизм своїх земляків. Уряд має на меті виключно піднести добробут краю і хоче ввесь алькоголь, вироблюваний у Японії, вивозити за кордон.

НАПАД НА ПОЧТОВИЙ ДИЛІЖАНС.

Біля Кельц замасковані бандити виконали смілий напад на почтовий віз. Револьверовими стрілами стероризували вони почтаря і погонича, а потім забрали мішок з грішми. Відходячи з добичею, випрягли коні, щоб унеможливити погоню за ними.

ВИКОПАЛИ ТРУПА В ГОРОДІ.

Місто Городенка має сензацію. В городі одного з тамошніх мешканців викопали трупа 25-літнього І. Мазуркевича. Слідство виявило, що Мазуркевича вбили в спорі за горівку М. Дмитрак, денний зарібник, і І. Братовник з Микитинець. Поліція арештувала Дмитрака і шукає Братовника, що сховався.

ПРОГУЛЬКОВЦІ ВИКРИЛИ У ЛІСІ СКЛАД ТЮТЮНУ.

Прогульковці, що мандрували лісом у селі Мачках біля Сосновця, натрапили припадково на великий склад тютюну. Його укрили там злодії. У мішках було там кількасот пачок тютюну і біля 120,000 папіросок. Поліція перевела слідство і ствердила, що злодії вкрали цей тютюн з поїзду в хжанівському повіті.

ДЕ ТЕПЕР ЖНИВА.

В жовтні кінчаться жнива на північній земській півкулі (північна Канада, Аляска, північна Росія, Швеція, Фінляндія й Норвеґія), а зараз починаються жнива на південній півкулі. Листопад це місяць жнив у Перу і південній Африці, грудень у Бурмі (Індія) й Арґентині, в січні докінчують в Арґентині і жнуть в Уруґваю, Чіле й Австралії.

ГОЛИЙ З ДІТЬМИ НА ВУЛИЦЯХ МІСТА.

На вулицях Щетина зявився молодий чоловік, зовсім голий, з трома дівчинками, 2—8-літніми. Прохожі звертали йому увагу, що діти можуть перестудитися, та він відповідав, що з дітьми може робити, що йому завгодно, і випрошує собі, щоби встрявали в його особисті справи. Іншим відповідав, що йде купатися. Вкінці поліція забрала нудиста та віддала під обсервацію психіятра. Національно-соціялістична „Померше Цтґ." повідомляє, що цей нудист, то 29-літній Карло Гайнріх, що був членом комуністичної партії. Часопис здогадується, що Гайнріх хотів сфотоґрафуватися на вулиці, щоб вислати цю фотоґрафію до комуністичних часописів.

НОВІ ЖЕРТВИ СОВЄТСЬКОГО ТЕРОРУ НА УКРАЇНІ

МОСКВА (Росія). — Урядово проголошено дуже коротке звідомлення, що на Україні з трицять сім арештованих розстріляно двацять вісім осіб. Розстріляно їх негайно по короткій судовій розправі, на якій не дано їм можности боронитися. Суддею, що проводив розправі, був той самий суддя Ульрих, котрий судив недавно в Москві. Покищо не розстріляно ще тої одної жінки, яка є між 37 арештованими і зветься Анна Скрип-Козловська. В звідомленню кажеться, що більшість розстріляних перейшла совєтсько-польську і совєтську-румунську границю та була узброєна пистолями і ґранатами.

„ЛІВІ" ТЕПЕР „КЛЯСОВИМИ ВОРОГАМИ".

МОСКВА. — Совєти подають, що вбивство Кірова було ділом „клясових ворогів". До тих ворогів зачисляють вони в першу чергу „ліві ухили" в партії, а ще точніше: сторонників давньої опозиції, себто Зіновєва і Троцького. Найбільше накидаються тепер на „лівих" з ґрупи Зіновєва, колишнього голови Третього Інтернаціоналу, а тепер позбавленого всякого впливу і власти. Ота боротьба в партії досягла кульмінаційної точки в 1927 році, коли то прогнано з партії Троцького і Зіновєва. Той останній потім „покаявсь" і його наново принято до партії.

АРЕШТИ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ.

МОСКВА. — Ніхто не знає, скільки людей розстріляно в звязку з убивством Кірова. В Москві кождий дрожить, бо не знає, що його жде. По ночах бушує чрезвичайка, арештує і розстрілює, як за давніх часів. Офіціяльно подано, що арештовано тільки 120 осіб, з чого 103 вже розстріляно.

ПОХОРОН ПРОФ. ГРУШЕВСЬКОГО.

КИЇВ. — Похорон бл. п. проф. М. Грушевського відбувся в Києві на Байковому цвинтарі дня 28 листопада у вечірніх годинах. Передтим тлінні останки були виставлені на публичний вид дві і пів години в конференційній салі Всеукраїнської Академії Наук.

ВБИЛИ „СТШЕЛЬЦА".

ЛЬВІВ. — Польська преса поміщує таку вістку: „Ніччю з 25 на 26 листопада відбувалася в приватнім домі в селі Ульвівка, львівського воєвідства, „стшелєцка" забава. В одній хвилині впав крізь вікно стріл, що загасив лямпу. В темноті посипалися дальші стріли. Коли засвітили світло, побачили, що є вбитий член „Звйонзку Стшелєцкого", Францішек Волошин. Убивників не зловили. Слідство ствердило, що це політичний атентат українських чинників, ворожих польськости".

ПОМЕР З ГОЛОДУ ПРОФЕСОР АКАДЕМІЇ.

МІНСЬК (Білорусь). — З Ленінґраду наспіла вістка, що там 6-го листопада помер з голоду проф. Епімах Шипіла, член Білоруської Академії Наук у Мінську. Кілька років тому ҐПУ арештувало його за „націоналістичні ухили", довший час тримало в тюремних льохах, а потім заслало до Ленінграду. Покійник належав до найбільш заслужених піонірів білоруського відродження.

КУДИ ПРУТЬ „КАЦАПИ"?

ВАРШАВА (Польща). — В папського нунція Мармаджія зявилася делеґація „старорусских" орґанізацій під проводом сеніора Ставропіґії, А. Ґулли, і вручила йому меморіял з жалобами, що до духовних семинарій не приймають від 30 років „Русинів", що „русских" священиків змушують співати в церкві політичні пісні, що протеґують священиків, котрі були бувшими старшинами в українській Армії, яка боролася проти Польщі і т. д. А потім делеґація просила, щоб назначити епископа „Русина" не тільки для Лемківщини, але і для цілої „Малопольскі Всходнєй".

Польська преса описує дуже широко ту делеґацію „старорусінуф". Каже, що делеґація поїде ще й до Риму, до самого папи. І буде там домагатися, щоб, заки буде назначений епископ „Русин", могли „Русини" піддатися юрисдикції епископів римо-католицького обряду.

НОВІ АРЕШТИ.

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Переведено нові арешти і цілу низку ревізій між діячами Орґанізації Українських Націоналістів. Польські ґазети подають, що арештовано кільканацять осіб, а між ними одну жінку.

„МОРАЛЬНА ЧИСТКА" НАЦІСТІВ.

БЕРЛІН. — Націсти розпочали в останніх часах масові арешти осіб, підозрілих у неморальнім поведенню. Арештують головно полово збочених, т. зв. гомосексуалістів. Роблено облави на лазні і бари і там арештовано понад 600 осіб. Кажуть, що те збочення захопило широкі круги німецькі, а головно самі найкращі військові частини націстів. Це було теж причиною „крівавої чистки" Гітлера, коли то розстріляно Рема й інших.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДАЛІ ДОБАЧУЮТЬ ТІЛЬКИ РОСІЮ

Минулої неділі відбулося в Ню Йорку протестаційне віче, звернене проти терору в СССР, а влаштоване головно заходами ріжних соціялістичних російських ґруп. При відкриттю віча вичислено ті соціялістичні орґанізації, а при кінці додано, що віче відбувається теж при участи „українських орґанізацій і інших".

Хто був на тім вічу, цей міг завважити з бесід присутніх, що там половину публики становили „малороси", а меншу половину Жиди. Решта припадала на дійсних Росіян і інших. Але не про те нам іде. Віче було скликане „поступовими елементами". Говорилося там що хвилі про демократію, про права людини й народів і т. п. Та разом з тим увесь час чути було тільки про одно: Росія і російський нарід. А віче було заповіджене ніби з боку якихсь „українських і інших орґанізацій". Ніби теж якісь інші народи заінтересовані безпосередньо в тім, що діється в СССР. Ніби царська Росія розвалилась і царської „тюрми народів" не стало та визнано демократією якесь „право самоозначення народів" І ніби большевики знехтували те право, перемінили царську „тюрму народів" в тюрму червону, й ніби нищать, приміром, український нарід за його демократичні й самостійницькі змагання таксамо, як нищила ті змагання царська Росія. Так воно ніби повинно було виглядати на тім вічу і в очах тих соціялістів-демократів і соціялістів-революціонерів, що скликали те протестаційне віче, на якім було таке велике число наших еміґрантів, що вийшли з української землі, що була під царською владою. Але так не було. Бо навіть той, що говорив про Україну, говорив про неї так, як про якусь ґубернію Росії.

А те все нас болить. Бо ото російські соціялісти держать тут в Америці цілі маси наших „малоросів" в тім давнім переконанню, що є одна Росія. Тому протестують проти СССР, а говорять увесь час тільки про Росію і про російський нарід. І виходить зовсім природно, що СССР це тільки Росія. Того отверто і виразно не говорять, але на таке виходить. А з того повстає баламутство. Бо й ми теж кажемо нашому народови, що червоні можновладці в Кремлю продовжують всеросійську, давню царську традицію. І ми доказуємо, що саме через ту політику гинуть на Україні міліони з голоду чи терору, по наказу Москви. Та того так не розуміють російські соціялісти, що протестують проти большевиків. Для них, як бачимо, існує, як і в большевиків, як і за царату, тільки одна Росія. Принаймні таке виходить з їх неясної поведінки. А коли так, то який же може бути з ними, навіть на тім полі, спільний протест? Не багато знать навчила їх революція в Росії, коли йде про розвязку національного питання давньої Росії чи СССР.

О. Сновида.

ЩО БУДЕ З ЗАКАРПАТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ?

Останні конфлікти в середній Европі, завогнення відносин між Югославією й Угорщиною, нові пакти, якими держави прагнуть забезпечити нетикальність версайських границь, отже і границь Чехословаччини, висунули знову на порядок денний питання Закарпатської України.

Що буде з нею? На це питання дає відповідь чеський міністер заграничних справ, д-р **Едвард Бенеш,** у спеціяльній брошурі, виданій чеськими леґіоністами по українськи. Не тому цікава та брошура, що вона дійсно отвирає нам будуччину нашої землі під Чехами, а тому, що в автентичний спосіб відкриває, як ту будуччину хотілиб собі уявити нинішні закарпатські господарі, Чехи.

А під тим оглядом ця брошура надзвичайно цікава. Отже насамперед варта уваги, що хоч брошура видана по українськи, хоч звернена передусім до українських політиків і суспільности, то автор **не визнає ні української мови, ні українського народу, ні України.** Остання для нього — „Малоросія", а замісць української нації стрічаємо в нього — „український рух" (ст. 44. **д-р Едвард Бенеш. Промова про підкарпатський проблєм і його відношення до Чехословацької республики, Ужгород 1934),** а земля, заселена нашим народом, це для Бенеша ніяка Україна, лише „Південна Русь" (ст. 9). Замісць прикметника український він скрізь і всюди вживає неправильне і незграбне „русинський" (ст. 11, 13 і дальші). Бенеш визнає, що „засада самоозначення народів була дійсна і для підкарпатського народу" (ст. 28), але скористати з цеї засади йому вільно було лише на користь Чехії. Бо й куди могли би прилучитися в 1918—19 рр. наші Закарпатці? До Росії, до України? Бенеш уважає, що ніяка з тих можливостей тепер не актуальна і не буде актуальна „принаймні в найближчих століттях" (ст. 29), отже на сотки літ мусить Закарпаття бути під Чехами... Цеї своєї версайської здобичі Чехія „ніколи не зречеться", „ніколи не допустить жадного ревізіонізму" (ст. 33): прилученням Закарпаття до Чехії **„про долю Підкарпатської Руси вирішено на цілі століття й вирішено дефінітивно"** (ст. 34).

Чи „Русини" дістануть за те якісь права в тій Чехії? Алеж певно, запевняє Бенеш. Дістануть автономію, але не скорше, як „Русини"... „будуть підготовані" до неї (ст. 36), а крім того автономія получена з „фінансовими тягарами" (ст. 38), ну, і на перешкоді стоїть „низький освітній рівень" (ст. 38). Колиж „ситуація буде зріла" (ст. 39), тоді напевно автономію дадуть — чи за сто літ, чи за двісті, міністер Бенеш не спрецизував. А покищо Чехія підпирає місцеву „русинську" культуру. Правда, попирає і москвофілів, але питання: „всеруськість чи малоруськість — є власне менше важливі (для Бенеша — О. С.), ніж хто думає" (48). Тому то мабуть є на Закарпатті початкових шкіл українських („з русинською викладовою мовою") аж 433, а з викладовою мовою меншостей, Чехів, Румунів, Жидів, Мадярів, 339, хоч Українців є майже дві третини населення...

Так виглядає „русинська квестія" для Бенеша. Для нас, очевидно, зовсім інакше. Ми не тільки що не думаємо, що приналежність Закарпаття до Чехії вирішена дефінітивно на цілі століття; ми навіть не знаємо, чи дефінітивно вирішене існування чеської держави в її теперішнім абсурдальнім вигляді. Також не так скептично ставимося ми до повстання української держави. Повстане вона напевно скорше, ніж Бенешови здається! Дальше, вважаємо за звичайний обман проволікання справи з наданням автономії Закарпаттю, а ніяк не можемо погодитися з думкою, що попирання москвофільства є здійсненням засади „самоозначення народів" на Закарпатті.

Вже навіть у Франції **(єдина держава, що попирає Чехію)** ширяться голоси проти „пактоманії". Вже пишуть ґазети, що абсурдом є наражати життя французького жовніра для утримання границь Югославії, Румунії, чи Чехії, де на 15 міліонів людей є майже чотири міліони Німців, Словаків, Українців, Мадярів, із смішно витягнутими границями; що Франція не має наміру битись і проливати кров своїх синів ані за Бірбілішки, ані за Звягель, ані за Дрину, ані за Вардар.

Так писав недавно відомий французький публіцист Пер Ґазот, і багато пишуть так, як він. Франція шукає порозуміння з Німеччиною, бо вже не хоче бути жандармом Европи. Коли ця течія в її зовнішній політиці переможе — не знаємо, що робитиме д-р Бенеш...

Але ми натомісць повинні знати, що **нам** робити. Ми повинні всі сили зосередити на піднесення національної свідомости тої галузки нашого народу, і реклямувати не право „автономії", якої Чехи нам ніколи не дадуть, а право самостановлення, належности до України, яка, повторяю, повстане скоріше, ніж Бенешови здається.

СКІЛЬКИ ЛЮДЕЙ ПОМЕРЛО ГОЛОДОВОЮ СМЕРТЮ?

Науково виготовлена статистика жертв голоду на советській Україні у 1933 році.

Дві знамениті цифри Г. Петровського.

Советська влада катеґорично заперечувала факт голоду на Україні, відмовила на цій підставі дозволу европейським орґанізаціям на допомогу голодуючим, приписуючи своїм ворогам творення і поширення подібних чуток. Не помогли ані листи засуджених на голодну смерть людей, ані дописи кореспондентів, ані фотоґрафії, спроваджені з України з великим ризиком. Все це заперечували і називали інтриґою буржуазії проти пролетарської держави. Аж нарешті маємо мимовільне признання одного з совітських діячів, яке позволяє більшменш встановити число жертв цього страшного голоду.

На пленумі харківської міської ради 6. X. 1934 року український староста Г. Петровський, розхвалюючи советську владу за те, що вона зробила для людности України, сказав буквально, що „одним з яскравих покажчиків зростання матеріяльного добробуту країни є збільшення людности". І далі подав серед інших цифр, що в 1933 р. людність сягає 31,686,000 („Вісти" з 12. X. 1934 р. ч. 263/4223).

Тойже самий староста Г. Петровський у своїй святочній жовтневій промові 7. XI. 1932 р. сказав, що „цього року (ст. 1932 — Ред.) людности на Україні є вже 32,122,000. („Вісти" 7. XI. 1932 р. ч. 255/3653).

Отже маємо дві цифри: за **рік 1932 — 32,122,000** і за рік **1933—31,686.000.** З цих цифр кожний може побачити, що нема збільшення людности, але є **зменшення,** яке виносить в одному році **436,000 душ.** У якомуж світлі знаходиться твердження Петровського про „зростання матеріяльного добробуту України" під советською владою?!

Пересічний річний приріст населення України.

А проте відомо, що при обчисленні населення завсіди береться під увагу **приріст** його, а не зменшення.

Щоб встановити цей приріст, звернемося до тієї самої промови Г. Петровського на пленумі харківської міської ради 6. X. 1934 р. („Вісти" з 12. X. 1934 р. ч. 236/4223). Він говорить: „Якщо у 1927 р. на Україні було всієї людности 28,900,000 (округлено), то в 1929 р. у нас вже було 30,254,000; в 1933 р. людність сягає 31,686,000. Міської людности в 1927 р. було 4,000,000. У 1933 р. вона становить понад 7,000,000.

З цього офіціяльного признання відповідального українського советського діяча — червоного президента Г. Петровського, видно, що за два роки 1928-29 приросло населення на Україні на 1,354,000 або по **677,000 що року.**

Ці цифри майже цілковито збігаються з тими цифрами, що їх подавали у статистичному збірнику Центрального Статистичного Управління України, **який якраз при кінці 1929 р. був припинений московською владою і від цього часу не виходить.**

Зменшення приросту вдвоє і причини цього.

І тут Петровський нічого не ховає. З цих признань Петровського видно, що за чотири пізніші роки, а саме: 1930, 1931, 1932 і 1933 — населення України зросло тільки на 1,432,000, або в середньому — **по 358,000 душ річно.**

Отже приріст у порівнанні до років 1928 і 1929 та й успіх попередніх **зменшився майже вдвоє.**

Г. Петровський не пояснює, чомуто у другій пятирічці так мало стало родитись дітей на Україні. Здавалось би, що пояснення можна знайти у колєктивізації, розкуркулені та взагалі в „запомороченні від успіхів": це було саме у тих роках і як конкретний наслідок тих розпорядків маємо спадок приросту населення вдвоє.

Однак, хоч і здорово струснули орґанізмом краю, то всеж не повинен би з тих розпорядків наступити аж такий катастрофальний спадок приросту. Він може і повинен бути, але у значно менших розмірах. І от, коли з наведених 4-рох років — 1930, 1931, 1932 і 1933 відкинемо останній рік — 1933 та підрахуємо, який приріст був впродовж 1930—1930 рр., то й підійдемо до того явища, що його дбайливо замовчує советська влада і про яке замовчав у своїй промові Г. Петровський.

Отже у 1929 р. населення було 30,254,000, а в 1932 р. — 32,122,000, себто за ці три роки приріст населення виносить 1,868,000 душ, або по 622,666 душ річно. Інакше кажучи, порівнюючо з рр. 1928-29 приріст зменшився, але не так страшно, як це виходить у Г. Петровського. А виходило воно так у Петровського тому, що він хотів на рахунок загального приросту впродовж кількох літ сховати страшний голодовий рік 1933, сховати ті жертви голоду, які вмерли на Україні внаслідок нелюдської політики советської влади супроти селянства. Отже виходить, що населення не тільки не зросло, але зменшилося на 436,000 душ. До того треба додати приріст, що виносив роками колєктивізації і розкуркулення — 622,666 душ річно.

1,058,666.

Таким чином разом українського населення зникло з терену України 436,000+622,666 рівнається 1,058,666 душ.

Можна припускати, що вони не всі вимерли, що частину їх вислано на Сибір і Соловки на канальські роботи, але від цього Україні і її народови не лекше.

Це цифра найменша і цілком офіціяльна, бо походить вже від самого советського уряду УССР.

До цього часу багато було в пресі українській і чужій усяких відомостей про наслідки голоду на Україні. Казалось про 10 міл. і 6 міл. і 2 міліони жертв його, але урядово до них не признавалися. Тепер теж не признаються і очевидно отверто не признаються. Але цю цифру **1,058,666** вже на підставі признань Петровського можна вважати як офіціяльно признану і зовсім без накручування советської статистики.

Ще коло 1 міліон, виповнений у статистиці московськими пришельцями-кольоністами.

Коли взяти під увагу, що на Україну на місце засланих і вимерлих українських селян надсилали масово з Московщини переселенців, то тоді скількість українських вимерлих селян ще побільшується. На жаль, докладної статистики про скількість переселенців на Україні нема. Очевидно, що їх дуже багато.

Советська преса подає не тільки промови високих достойників, які стверджують, що переселенці на Україні є. Про це перший говорить сам Постишев („Вісти" з 5. I. 1934. р. ч. (3992), потім Косіор — („Комуніст" з 23. 7. 1934. р. ч. 169. (4541) і нарешті знову Постишев „Вісти" з 23. 10. 1934. р. ч. 245 (4232).

Ввікачі з України лише стверджують страшне обезлюднення України і наїзд чужинців.

А на підставі цього, хоч і без точних цифр, цілком справедливо можна твердити, що у числі тих 31,686,000 людности на Україні в році 1933, яке подає Петровський, є щонайменше один міліон переселенців-чужинців. А це значить, що Українців у році 1933 вимерло значно більше, як це виходить зі слів Петровського. Він не подав цифри населення за 1934 рік, хоч уже міг подати. Це можна пояснити лише тим, що голод за час 1933—34 знову багато забрав жертв з України, особливо селян. Що міська людність зросла, в цім нема нічого дивного: зросла вона коштом українського голодного селянства, що тікає до міста по хліб, бо на селі вже хліба нема; там його грабують, виривають з рота — без перебільшень. Отже і те збільшення міської людности нікого не тішить, бо воно хоробливо ненормальне.

А подруге, ще існує питання — скільки до українських міст наплинуло чужинців-зайд?

Занепад чисельний і біольоґічний.

Отже українська людність, українське селянство вигибає, вимирає, а через новонароджених занепадає біольоґічно, бо батьки, виснажені голодом і працею, дають слабовите потомство.

І діється це у XX. столітті, в добі розвитку всяких „соціяльних забезпечень, під владою „робітничо-селянською", пролетарською, яка свідомо винищує українське селянство та відмовляє Европі права нести йому допомогу, облудно запевнюючи про відсутність голоду. — („Діло").

Гість, дитя і цар і жінка
Мають всі один звичай:
Є що, чи нема — байдуже,
Їм усе лиш дай та дай.

І. Франко.

Михайло Грушевський.

НЕРОБОЧИЙ ГРИЦЬКО КРИВИЙ

Волинський образок з початку вісімнадцятого віку.

(4)

II.

Погода розгулялася швидко. Грицько вилаяв її, що не знала, коли її було треба, але Ганна догадалася, що то дощ ішов їм на щастя, поки вони мандрували, а тепер перестав.

Дуже хотілось того щастя! Але, чекаючи його, треба було подумати й про те, що їсти, як пересидіти зиму. В Круків не було ніякого запасу; з тих двох злотих, що завязані були в Ганниній хустці, вигодуватись було не можна; а то ще й треба було купувати всякого добра, почавши від горшків і до відер і діжок. Грицько знову зявився перед пана, просячи позичити жита пів осьмачки й гречки два гарнці. Пан на те гукнув хлопця й спитався:

— По чому продали жито й гречку на останнім ярмарку?

Той сказав.

— Отож щоб знав, — сказав пан Грицькови. — Буде значить за тобою чотири злотих; колиж ти мені віддаси?

— Можеб я їх відробив? молотив або як інакше?

— Добре, приходь, по пять грошей день тобі порахую.

Грицько походив кілька днів, але далі пан приняв ще одного, також перехожого як і Грицько, за парубка, за те щоб годувати зиму. До тогож приходили на панщину селяни. Грицько був зовсім непотрібний, і пан сказав йому, щоб більше не приходив. Іншої праці він собі не знайшов. Тож, не маючи ніякого хазяйства ані якої роботи, лежав звичайно на печі й мріяв, скільки він посіє чого, й скільки воно уродить, і що з того треба буде зробити. Ганна свій вільний час збавляла або граючися з дитиною, або шиючи з того сувою полотна сорочки чоловікови й собі. Маючи вільний час, узялася вона їх мережати; мережки виходили не дуже гарні: в наймичках цього не навчишся, але Ганна поралася коло них з великою охотою; ще втішні надії не минулись: їй здавалося, що вона ніби свою будучу долю вишивала, такуж мережану, рябу та веселу.

Грицько часом починав удвох з нею міркувати, скільки чого в них буде й що вони з того зроблять; а коли той матріял кінчався, мовчки слухав, як віє вітер в комині, або Ганна розмовляє з дитиною, й спав і дрімав без кінця; часто йому снилися ріжні страхи з минулого життя: то ніби заснув він парубком, і пан його будить, пхнувши ногою під бік та хлеще нагаєм; то ніби тікає й притаївся в лісі й чує погоню, хорти біжать до нього, шамотять листям, роздратовані, люті. Грицько прокидався переляканий і радіючи згадував, що то все мара, що він у своїй хаті, далеко від тих місць, і не знайдуть його ні старі ні новіші пани.

Так було день в день, і часом докучало Гроцькови. З нудьги він часом ходив розважатись до шинку, де можна було любенько побалакати з хазяїнами. Одначе Жид швидко перестав давати на борг; Грицько, правда, міг би віднести трохи жита, але на те не стало в нього духу: він жив надією стати заможним господарем.

А тимчасом минався той хліб, що узято в пана, дуже швидко плинули й гроші з Ганниної хустки. Грицько мусів вдруге і втретє ходити до пана позичати, і гроші, що він був винен панови, все росли. Грицько не вважав і чекав тільки весни, щоб хазяйнувати.

Вона не довго гаялась того року, та весна, і швидко прийшла, наливши балки й лощини сніговою водою, відкривши зпід снігу чорні поля; вогкі і пухнасті, вони немов самі просила плуга. Але Грицько не мав ні плуга, ні худоби; сусідам було пизичити тяжко: два робили на панщині, а то треба було орати своє, та й худоби було не дуже багато, все спрягалися, а в декого, як і в Грицька, й зовсім худоби не було. Знову Грицько обернувся ні до кого як до пана, позичив худоби й плуга, позичив насіння й оброку. Все те коштувало!

— За тобою є вже трицять пять злотих — сказав нарешті Грицькови пан. Той міг тільки почухатись, почувши про таку силу грошей.

Весна була не дуже погожа. З початку, правда, закроювалося на добре, але після Великодня дощів було мало й хліб захирів. Грицько що дня виходив був глянути на свою ниву, і лице його ставало все хмурніше: він вложив стільки надій в цей спосіб, що не міг дивитись без сердечного болю, як той хліб скніє, і нарешті перестав уже й ходити до ниви. Дощ, що перепав якось у рішучий момент, трохи підправив ярину, але все таки врожай був незначний. Коли звезено й змолочено урожай і обраховано, показалося, що трохи не ввесь прийшлось би віддати, аби заплатити, що був він винуватий панови й сусідам; значить, частину позичок прийдеться на другий рік відкласти. Перспектива заможного господарства блідла й никла. Ганні дуже хотілося мати корову, але це було неможливе: спромоглися тільки на теличку. А на другий рік значить прийдеться знову все позичати: і плуга і волів...

(Далі буде).

Отрута є зле вивчена наука,
Отрута є нестравлена їда,
Для бідних трута — взаїмна порука,
Старому трута — жінка молода.

І. Франко.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

КОМУ ОСТОРОГА?

У стейті Ню Джерзі починається сезон полювання на серни, що має тревати пять днів. У місті Гемилтон уже в передодень початку сезону видно було велику масу мисливих.

Газети заповідають рекордове вбивство серн.

Цікаво, чи й побє теж рекорд убивство самих мисливих.

ЧИ ЦЕ СПОСІБ?

На бенкеті, влаштованім одною жидівською організацією в Ню Йорку, виступали як бесідники протестанти, католики й жиди. Говорили, що треба вже раз покласти кінець релігійному упередженю. Мовляв, треба братерства, взаїмного зрозуміння та спільної праці всіх церков для ріжних справ, як мира, справедливости й таке інше.

„Нині дух нетолеранції розперезався", говорив один суддя, що представляв католицьке духовенство. „Ці, що мають духа толеранції, мусять узятися до боротьби та проповідувати й практикувати толеранцію, котрої так мало в цьому віці зависти й боротьби".

З газетних донесень не видно, щоб для поширення терпимости зроблено щось поза гарні промови.

ПОЯСНИВ.

З нагоди листопадових днів можна деколи ще й нині почути бесідників, що на святі вважають за перше завдання розбирати питання: чому ми не вдержали добутої незалежности?

Звичайно, всякі на це можна подати причини. Просто, що кому вигідно, то можна згадати. Причинок до цих причинків можна знайти в книжці американського письменника Ричарда С. МекКея про історію мореплавства. Подає він там історію одного корабля, що від самого спущення на воду стрічався з прерізними нещастями і скінчив дуже скоро свою діяльність на дні океану. Говорили потім про нього моряки: Він мав затяжкі щогли. Він мав задовгі вітрильні поперечки. Одначе найбільше йому пошкодило те, що його збудовано без горівки. У корабельних доках у Мейні не було ні кропли напитку.

Ще інші пояснили: На переді корабля вирізьблено як герб корабля смока, як пожирає місяць. Це ніколи нікому доброго щастя не приносить. Треба було вирізьбити смока, як уже місяць ковтнув. Це було би вратувало корабель.

І справді докажіть нині, що це було би корабель не вратувало?

ЖАДНІ ЗНАННЯ АМЕРИКАНЦІ.

Нюйорські бібліотеки переповнені, кажуть бібліотечні заряди.

Та не думайте, що самими тільки читачами й безробітними.

Ось остерігає заряд бібліотеки, що він буде виганяти з читальняних саль тих, що там приходять розвязувати словні перехресні загадки („кросвордс позелс").

ЧИ ЛИШЕ ДЛЯ УСПІХУ ПРАЦЮВАТИ?

Говорив оноді один проповідник у церкві, що церква повинна вважати теперішню крізу в світі за визов для себе. Вона повинна взятися її розвязати.

Говорив він: „Нашим обовязком є дали давати й учити, навіть хочби нас мала стрінути в нагороду за це одна тільки відправа".

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

Союзові збори з нагоди відвідин гол. предсідника.

Наше місто Манчестер, висунене на північ від стейту Месечузетс та не є по дорозі, щоби до нас хто із головної канцелярії У. Н. Союза загостив. Та при переході зі старого роду до нового, виринули в нашим відділі 178 У. Н. Союза ріжні запити та непорозуміння. Коли місцевий секретар п. Домків давав пояснення, то члени вірити не хотіли і, щоби справу залагодити для добра нашого відділу та взагалі нашої організації, треба було запросити до Манчестеру нашого головного предсідника, гр. М. Мурашка.

Дня 11-го листопада загостили до нас гром. М. Мурашко й гром. Н. Давискиба з Бостону, а в годині 2-гій пополудні відбулись заповіджені збори нашого відділу, а радше сказати, нашої громади, бо невеличка парохіяльна саля була випвнена вщерть свідомими Українцями, які прийшли почути бесіди предсідника нашої найбільшої організації.

Збори відкрив гр. Датків, секретар місцевого відділу У. Н. Союза, пояснюючи вкороті ціль прибуття гр. М. Мурашка до Манчестеру. Потім представив гром. Мурашка та попросив його до слова, а присутні привитали гостя горячими грімкими оплесками.

Гр. Мурашкови заімпонувала місцева молодь, яка численно прийшла разом з батьками на збори. І справді на салі було майже на половину молоді хлопці й дівчата. Рідко коли таке буває, щоби молодіж так цікавилась українськими справами, як молодіж у Манчестеї. Бесідник говорив: честь і слава батькам, що дбають про своїх дітей та учать їх на своїх добрих наслідників. Честь також місцевим провідникам та вчителеви. Далі гром. Мурашко у своїй понад одногодинній бесіді перейшов початки нашої еміграції та організації У. Н. Союза. далі його зріст за сорок років існування; як у Союзі тисячі українських родин знайшли поміч та опіку з їхніми сиротами та вдовами, як через те наш Союз справді став Батьком.

Присутні громадяни з запертим духом вислухали бесіди п. Мурашка та нагородили її грімкими оплесками. Опісля були запити від поодиноких членів, на що дістали вдоволяючі відповіди.

Також покликано до слова гром. Н. Давискибу, котрий оповів про заходи Батька Союза втягнути в свої ряди всіх Українців і Українок та їхні діти. Він взивав, щоби з початком нового року ми подвоїли ряди Союзовців, бо тільки в Союзі кождий цент піде на поміч Українцям та на українські установи в старім краю, бо всякі чужі асекурації обіцяють багато, але мало дають, а зате для себе всякі управителі побирають великі тисячні платні з грошей, зібраних від тих, котрі не розуміють своєї організації. В Союзі наша сила, наша будучність. На Союз глядить ціла Україна та жде від нього помочі для боротьби з ворогами. При кінці згадав про геройську боротьбу наших героїв з ляцькими та московськими катами. Присутні на галі зложили дрібними жертвами $4.58 на боєвий фонд. Новозаснований хор під проводом гр. Лисюка відспівав кілька народних пісень, а при кінці „Ще не вмерла Україна".

Є надія, що через прибуття до нашої громади гр. М. Мурашка скріпиться праця для Союза, та для визволу Неньки України з ярма клятих ворогів. Я певний, що громада в Манчестер не останеться позаду, бо нераз та високо патріотична громада показала свою любов до України ділами. Отже вперед до праці, до єдности! В єдности наша сила!

Сусід.

БОСТОН, МАСС.

Відвідини головного предсідника.

Дня 10-га листопада відвідав нашу громаду головний предсідник У. Н. Союза, гром. М. Мурашко, щоби наладнати справу зміни зі старого роду обезпечення на новий, що його наші члени не зрозуміли у наших відділах, яка виринула на часі. Збори відбулися в церковній галі в приявности членів обох відділів, 238-го та 374-го. Збори відкрив предсідник відділу 238-го, гром. І. Чопик, представляючи членам гр. Мурашка. Цей в одногодинній бесіді розповів членам, як мається справа з виміною старого роду обезпечення на новий рід, та що ті члени, що не виміняють, а останусться в старім роді, будуть евентуально мусїти платити ще й розмети, бо їхні ряди не збільшуються, але маліють.

По бесіді вивязалась дискусія. Ставлено запити, на котрі головний предсідник давав вдоволяючі відповіди запитуючим. Видно це з того, що по зборах більшість членів обох відділів У. Н. Союза вже перейшла до нового роду, бо бучлени довідались, яку користь дає Батько Союз своїм членам, якої то користи жидівські чи американські асекураційні компанії не дають.

Н. Давискиба, секр.

Поліцай відпроваджує до арешту злодія. Нараз вітер зірвав злодієви капелюх і поніс далеко.

— Пане, — просить злодій — позвольте мені піти по капелюх.

— О! нема аж так добре! Ми знаємо на таких штучках... Нібито піти по капелюх, а потім фю! і пропав... Ви тут лишитеся, братіку, спокійно, а по ваш капелюх то вже я сам піду.

— Чи та папуга говорить багато?

— Ще й як! Попередня власниця продала її лише тому, що не могла з нею дійти до слова. Папуга не давала їй промовити ні словечка!

Метода лікування.

Лікар: Знаєте, пане, найважніше в вашій недузі те, що ви вічно про неї думаєте. Мусите перемогти себе! От наприклад, затопіться у вашому фаховому званні... Чим ви займаєтеся?

— Я фабрикант горівок.

А. — Що називаємо подружжим правом?

Б. — Суму всіх прав, що їх чоловік мав, заки оженився!

ВІДОЗВА

ДО БУВШИХ ГРОМАДЯН СЕЛА РІЗДВЯНИ.

Коли заложено у Львові матірне товариство „Просвіту", 66 років тому, рознісся по цілім краю клич: закладайте читальні „Просвіти" й ширіть просвіту! За цим кличем пішло кожде село. Почали закладати читальні „Просвіти".

І в нас, у Різдвянах довелось нашим дідам і батькам заложити читальню „Просвіти". Але то товариство, як Вам не одному відомо, ледви животіло. А чому так? Бо не мало свого власного приміщення, свого власного дому, бо тинялось по чужих хатах.

Але прийшов уже той час, що всі громадяни сказали: Будуймо свій власний будинок, на своїй площі на вигоні.

І на весні 1934-го року зачали будувати. Читальня мала трохи своїх власних фондів, а решту на докінчення покладали надію на своїх громадян. Тимчасом показалось інакше. Через неврожай на полі, через слоти осінню 1933-го року і весною 1934-го року та крізу, нині в нас панує, будинок годі нам докінчити. Люди наші доложили досить фізичних сил, бо довелось їм доставити коло 800 фір матеріялу будівельного, як шутру, піску, каміння, цегли, вапна і таке інше, як також ручних робітників коло 300 людей. За те про фінансову допомогу нам тяжко.

Отже кличемо Вас, Американців у першій мірі бувших громадян села Різдвяни, і всіх, хто почувається Українцем, кому на серці лежить іще давня Батьківщина, нехай причиниться своїм добровільним датком на докінчення нашого будинку читальні „Просвіти" в Різдвянах.

Не забувайте, що і Ви в краю полишили свою родину, котрій прийшлося працювати в поті чола, щоби покласти свій власний дім. І не один з Вашої родини мріє в думках своїх і просить Вас, щоби й Ви причинилися і жертвували на докінчення нашого дому читальні „Просвіти" в Різдвянах. Також і Виділ читальні просить Вас всіх, Українців, задобровільний даток на докінчення дому. Залучаємо Вам знимку нашого будинку читальні „Просвіти" в Різдвянах. Дім має бути довгий 18 метрів, широкий 14 метрів, і коштуватиме 10.000 злотих.

Надіємося, що наш голос не піде надармо. За всякі жертви Виділ складає щиру подяку.

Різдвяни, дня 17. XI. 1934 р.

Жертви слати на руки скарбника: Микола Харів, Різдвяни, почта Бурштин, Польща.

Або на адресу:

Mr. John Terplywetz,
c. o. Green Grill,
Queens Blvd. & 37th Street,
Long Island City, N. Y.

За Виділ: **Осип Теліхівський,** голова; **Микола Харів,** скарбник; **Осип Крайківський,** секр. Виділові: **Юліян Крайківський, Осип Грайчук, Юліян Терпливець.**

Недокінчений будинок читальні „Просвіти" в селі Різдвяни.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Мекаду, Па. — В дописі про Листопадове Свято справляємо отсим таке: Вступне слово виголосив о. В. Довгович, а між жертводавцями: п. Седлецка зложила $1.

Листопадовий. — Ваші уваги зовсім слушні. І ми про це вже нераз писали. Дійсно готово прийти до того, що буквально ніхто не буде читати дописів про Листопадові Свята, бо вони всі, як Ви кажете, писані „на одно копито". Вичислювання цілої громади імен малих діточок, що віддекламують кілька віршів, і то дуже часто гірше ніж на шкільнім пописі, Ви вважаєте недоцільною поведінкою. І таким воно в дійсности є. Добрі вчителі й розумні батьки навіть не дозволяють, щоб таке подавати до часописів та потім показувати малим дітям, який це великий триюмф вони зробили. Це є велика шкода, роблена самим дітям. Таке саме відноситься до тих, що щойно зачали „смичком потягати" чи „пальцями по клявішах вдаряти". І маєте рацію, що в описах багатьох листопадових свят вибивається на верх не так саме свято, як релігійна, парохіяльна, чи яка інша групова пропаганда, а Листопадове Свято і його ціль є лише додатком. Тому дуже часто „громи бють" на часопис і дописувачів не за ніщо, а за те, що замало вихвалено в Листопадовім Святі заслуги певної особи, духовної чи світської, або певної групи чи парохії. І це правда, що чим більше хаотична бесіда, тим більше „рясних оплесків", про що, річ ясна, треба обовязково подати до газети. До цього додамо Вам від нас таке: Про „рясні оплески" то вже легко згадати в газеті, але часами подають нам і зміст чи дослівний текст тих бесід. Тоді доперва ми в клопоті. Тоді не знати, що робити з рясними оплесками і з бесідою. Як возьмете це й те під увагу, тоді зрозумієте наше положення.

Ню Йорк, Н. Й. — У списі жертводавців зі „Свята Героїв": О. і П. Савіцький $1.

АВСТРАЛІЯ КОЛИСЬ І СЬОГОДНІ

Цього року святкує соті роковини існування австралійська держава Вікторія.

Австралію відкрив і завоював для Англії славний мореплавець Кук у 1770 році. Та звичайно вважають 1834 рік початком англійських впливів в Австралії. А саме того року в околиці сьогоднішнього міста Мельбурн (столиці Австралії) поселилися два брати, Англійці Генті та стали плекати вівці, бо вовна тоді мала добру ціну. То були часи великого розвитку англійського текстильного промислу. Згадані брати Едвард і Франсіс Гонті, є і першими основниками австралійської держави.

Около 1850 року пішла вістка, що в Австралії знайшли золото. Вістка ця відбилася відгомоном не лише в Австралії, а також і в Европі. Багато людей вибралося шукати золота. Австралійські робітники покинули свою службу, а пішли шукати золота. Тому відчували недостачу робітників і денна платня підскочила. Зараз стали приїжджати масово люди з Европи, бо їх манила добра платня. Тоді подорож з Европи до Австралії тревала около 150 днів, а ось за наших днів летуни перелітають цю дорогу трохи більше як за два дні.

Наслідком великого припливу поселенців, скоро зросло населення Австралії. В державі Вікторія зросло населення з 77,000 у 1851 році на 232,000 в 1854 році.

Як Кук у 1770 році відкрив Австралію, було там іще все дике. Перші Европейці, що заселювали Австралію, то поправді були англійські вязні. Англія позбувалася вязнів так, що їх висилала до Австралії, де назад діставали волю. Та коли такий освободжений арештант і там не поправився і не починав жити порядним життям, мусів іти на примусові роботи. Зпочатку приїздило до Австралії не багато арештантів, бо більшість їх вмирала по дорозі на кораблі, багато також по дорозі розхорувалося. Причина того була така, що з вязнями поводилися погано підчас подорожі. Вязні були заковані в тяжкі кайдани. Всі ті 150 днів подорожі мусіли лежати в середині корабля, часто до половини тіла в воді. Місіонарі повідомляли, що такий транспорт був для арештантів фізичною і моральною карою. Ось один приклад, що його приніс газета „Таймс": На одному кораблі було 520 арештантів. Із них 163 померли підчас подорожі, а 269 хорих дісталися до Австралії. Другим кораблем їхали 252 арештанти. З тих по дорозі померли 68, а 96 вийшли хорими на австралійський суходіл. Третім кораблем їхали 211 арештантів. По дорозі вмерли 42, а розхорувалися 121.

Ті відносини змінилися щойно коло 1830 року. Англійська влада настоювала, щоб якнайбільше арештантів висилати до Австралії, бо з того мала Англія велику користь. Тому корабельним товариствам давала спеціяльні нагороди за тих арештантів, які живими діставалися до Австралії.

Самособою, що в Австралії крім вязнів поселювалися і вільні люди, бо там, як згадано, можна було заробити добрі гроші. Після Наполеонських воєн поселилися в Австралії і деякі старшини та шляхтичі, які мали досить грошей і там основували великі фарми. На фармах плекали понайбільше вівці й то з найгарнішою вовною. Так вівчарство стало для австралійських кольоній великим джерелом доходів.

Годі при цьому забувати, що в Австралії були й тубильці. Були це „дикуни", по більшости людоїди. Та поселенці їх помало натискали і вони переселювалися в глибину краю, невроджайну, де помало вимирали.

Зпочатку і між европейськими поселенцями не було найкращих відносин і обичаїв. Це й зрозуміле в такій мішанині вязнів, визволених і свобідних людей. Суспільна організація щойно починала творитися. Тому то англійська влада пускала пізніше до Австралії лише найчесніших людей, а коли суспільна організація закріплювалася, поліпшувались і відносини. Великий вплив мали і місіонарі. Кілька десятиліть в Австралії не було ніодної корчми і приняється звичай, що кожного подорожного приймали у самітних фармах і гостили його. І сьогодні ще Австралійці відомі, як дуже гостинні люди.

1-го січня 1901 року австралійських держави заключили між собою союз австралійських держав. Також і в світовій війні зросла значно національна свідомість Австралійців.

Учитель: — Климочко, скажи мені, що значить слово „дорослий"?

Ученик: Дорослий, прошу пана професора, то такий чоловік, що вже перестав рости з обох кінців, а зате став рости посередині.

ЦІКАВІ ІНТЕНДАНТИ ОПЕР

У Будапешті святкували 50-ті роковини існування опери. При цій нагоді мадярські часописи пригадують ріжні цікаві подробиці з того часу. На відкриття опери приїхав був і цісар Франц Йосиф I. У честь цісаря інтендант опери, барон Фридрих Подманіцький, як резервовий майор гузарів, надягнув тоді гузарський однострій. Цісар сидів уже в льожі, а все ще нові маси людей старалися дістатись до театру. При тому зчинилася сутолоха й поліція ніяк не могла дати собі ради добрими словами. Далі про це знати інтендантови. Інтендант вийшов перед театр, зовсім по гузарськи, виняв шаблю та став плазувати публику, куди попало. Мабуть чи є ще де в світі така публика, щоб так любила мистецтво, що аж шаблями треба її відганяти від касового віконця...

Взагалі ті перші інтенданти мадярських опер були собі цікаві люди. З роду аристократи, лише з трудом могли зжитися з театральною атмосферою. Так нпр. про інтенданта, барона Нойчу, оповідають, що він перед сотою виставою „Королеви Саби" зробив таке предложення композиторови Карлови Гольдмаркови: „Вас, пане Гольдмарк, коли й сьогоднішня вистава матиме такий успіх, як попередні, то я з вам „запю приязнь".

Ще інший аристократичний інтендант, граф Степан Кеґлевич, був такий одушевлений „своїм" театром, що кошти отворення покрив радше з власних фондів, щоб лише опема випала якнайвеличавіше. Така господарка, самособою, мусіла довести його до руїни й він не міг обігнатися від вірителів. Раз спитав його якийсь приятель: „Скажи, Степане, чи тобі не є неприємно вічно стрічатися з вірителями?" „Мені? Щось такого?! Коли я мав би стрічатися з ними? Вониж ходять пішки, а я їжджу возом!"

Як строгий режісер опери відомий був Олександер Еркель. Одна темпераментна співачка, пані Кіш, грала в опері „Гуніяді Лясльо" ролю королеви. При цьому впало їй на думку підчас одної сцени сісти на краю стола. Якстій післав режісер пажем таку записку:

„Королева Угорщини,
Хай пані Кіш знає,
На столі у товаристві
Ніяк не сідає!".

Мусій Степанчук.

ПРИВИД У ДОРОЗІ

—o—

Біжить поспішно потяг через поля, долини.
Минає гори, ріки і кручі і ліси...
На сході бовваніють осінні хмари сині,
А сонце червоніє у западі краси.

Утома клеїть очі. Я голову схиляю
І в сні неначе бачу: ріка яром пливе,
А здовж ріки рядами село села тримаєсь,
А кожде таке знайоме, веселе й живе.

А в кождім селі церква хрестом своїм на бані
До трудів люд селянський згори благословить
І дзвін так тихо грає побожні пісні давні,
По праці мир хрещений втішає і кріпить.

Купками старі газди на майдані зібрались:
Поважну раду радять про газдівство своє,
Мами дітей провадять, щоб на толоці грались,
І кожда так чваниться: найкраще — це моє!

Десь музика заграла: цимбали, бас і скрипка,
І вже гурток дівчаток зібрався на вигін,
Вже парубки гуторять, строять жарти і збитки
І танець починає богацький син, легінь.

А там скриплять ворота; в обору йде худібка:
„Періста і красуня" латката і гнучка;
При дверях на вечерю чекає давно кітка,
Бо знає, що дістане свіжого молочка.

Там волики й телята пастух ще заганяє,
Що сіно з оборога пахучеє скубуть,
А там овечка сита з собачкою вганяє,
А кури по драбинці на „сідало" ідуть.

Шнурком качки і гуси з ставка в садок прямують,
Газдиня пильним оком за ними там стежить,
А зіроньки вже де-де по облаках вандрують
І місяць, нічний батько, на села вниз глядить.

Все тихне... Лиш цимбали ще дзвонять на вигоні;
Зливається музика із клекотом ріки.
Уже форкають, йдучи на ніч у поле, коні
І грають царинами десь тужно сопілки.

Дівчина крадьком вийшла до милого свойого:
При перелазі зтиха розмова люба йде,
Та мати перебила: „Буде, буде, небого!
Пора іти вже спати! Робота завтра жде!"

І тиха ніч довкола вінком всі села вкрила...
А потяг мчиться скоро, біжить понад ріку.
Збудився я з просоння... Ох, деж та мрія мила?
Де села ті поділись? Нема й сліду!

Це тільки любий привид тих рідних сіл Вкраїни,
Що я їх там покинув давно, ох, як давно!
Це думка утомлена принесла на хвилину
Живий цей рідний образ, убраний у вінок.

Щасливий я з тобою, ти мріє, думко моя!
Полину я з тобою далеко на часок...
З тобою рани своїх бажань в чужині гою,
Аж доки не побачу ще рідний мій куток!

— Раджу вам купити цей мотоцикль; завдяки йому справді пізнаєте світ.
— Вибачте, а цей чи той світ?

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ БРІТЕН, КОНН. Бр. св. Петра і Павла, від. 254, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться 21. грудня, точно в годині 7:30 ввечір, в церковній галі. Проситься членів обовязково прийти на цей мітінг, бо є тажкі справи до полагодження. Також буде вибір уряду на 1935 рік. Проситься тих членів, що ще не виміняли грамот, щоб принесли старі грамоти на цей мітінг і виміняли, бо цей місяць є останнім, в котрі можна виміняти старі грамоти. — Михайло Солемон, предс.; Матей Мазур, кас.; Мих. Тимчишин, секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 281, повідомляє своїх членів, що річний мітінг відбудеться 21. грудня, в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 33-35 Вест 19 вул. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо маємо багато справ до полагодження. Довгуючі члени повинні зрівнати свої вкладки. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот на нову систему, зволять прийти і принести старі грамоти. Буде вибір уряду на 1935 рік. Неприявний член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Ів. Довгань, предс.; Ів. Кот, кас.; Л. Бачинський, секр.

ГЕМОНД, ІНД. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 107, подає до відома своїм членам, що річні збори відбудуться 23-го грудня, в годині 2-гій пополудні, в Брук Гавз, 1027 Конкей вул. — Даниїл Місцишин, предс.; Іван Матейчук, секр.

ВІЛМІНГТОН, ДЕЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що річний мітінг відбудеться в неділю, 23-го грудня, в годині 3-тій пополудні, в своїм Рідним Домі, 623 Савт Гілд вул. Проситься всіх членів прийти на річний мітінг і послухати справоздання уряду та вибрати уряд на 1935 рік. Хто ще не змінив старої грамоти, просимо принести її на мітінг, або до секретаря, бо це остання нагода змінити грамоту. Проситься довгуючих членів вирівнати свої довги. Родичів проситься вписати свої діти до У. Н. Союза, а не до чужих організацій. — Михаїл Заячковський, предс.; Іван Гичка, кас.; Петро Сас, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 24. грудня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Оклей і Райс вул. Обовязком є кождого члена на ці збори прибути, бо маємо дуже важні справи до ухвали. Буде вибір уряду на 1935 рік. Напоминається довгуючих членів, щоби позмозі вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Котрі члени ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть старі грамоти на збори до виміни. — Микола Гуль, предс.; Михайло Петрів, кас.; Іван Дацьків, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться в суботу, 22. грудня, в годині 6-тій ввечір, в гали церковній, 1231 В. Скот вул. Обовязком є кождого члена прийти на цей мітінг, бо є важні справи до обговорення. Буде вибір урядників на 1935 рік і роздання календарів. Контрольори і уряд здадуть звіт. Члени, котрі ще не змінили своїх старих грамот, нехай змінять на цім мітінгу, бо це останній місяць для виміни грамот. Члени, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, нехай впишуть тепер, бо це також останній місяць ювилейного року У. Н. Союза. Напоминається кождого члена, без ріжниці чи має заплачені вкладки наперед чи довгує, щоб прийшов точно в означений час на цей мітінг. Неприявний на цім мітінгу член заплатить кару після тов. статута. — Теодор Барсук, предс.; А. Гатала, кас.; Н. Кудринський, секр.

СПРІНГ ВАЛЕЙ, Н. Й. Тов. Просвіта, від. 16, повідомляє своїх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 23-го грудня, в годині 2-гій пополудні. На цей мітінг повинні явитись усі члени обовязково, бо є важні справи до полагодження. Неприявний член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Комітет.

АНСОНІЯ, КОНН. Тов. ім. Бончевського, від. 10, повідомляє усіх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 23-го грудня, в годині 1-шій пополудні. Проситься всіх членів прийти на час і вибрати уряд на 1935 рік. — Іван Нецьо, предс.; Дмитро Сидоряк, кас.; Іван Мадзік, секр.

ФРАКВІЛ, ПА. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 242, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в неділю, 23. грудня, в годині 2-гій пополудні, в церковній гали на Овк вул. Проситься усіх членів прибути на ці збори, бо буде справоздання урядників і контр. комісії за 1934 рік та вибір уряду на 1935 рік і інші важні справи. Хто з членів хоче календар У. Н. Союза, нехай зголоситься на мітінгу до секретаря. Проситься членів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, щоби вписали на тім мітінгу. Кто ще не є членом У. Н. Союза, нехай прийде на цей мітінг і впишеться в члени, бо цей місяць є останнім в 40-літній ювилейній кампанії У. Н. Союза. — В. Найдух, предс.; М. Камак, кас.; І. Криба, секр.

СІМПСОН, ПА. Бр. св. Василія, від. 43, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 23. грудня, в годині 2-гій пополудні, в домі Григорія Коваля, 62 Оніго вул. На мітінгу буде вибір урядників на 1935 рік, справоздання з цілого року. Просимо, щоби всі члени, котрі ще до цеї пори не перейшли до нової системи, принесли свої старі грамоти і виміняли на нові. Довгуючих просимо вирівнати свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — Казимир Стромчинський, кас.; Сафрон Телічко, предс.; Василь Лагода, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, подає до відома членам, що річні збори відбудуться в суботу, 22-го грудня, в годині 6-тій ввечір, в Українські Клюбі на Газард. Проситься членів прийти на ці збори, бо є важні справи і вибір урядників на рік 1935. — Г. Березяк, предс.; М. Польський, кас.; С. Деркач, секр.

ПІТСБУРГ, ПА. Тов. Рогатинщина, від. 390, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться 23-го грудня, точно в годині 3-тій пополудні, в домі під ч. 2114 Тустин вул. На мітінгу буде справоздання уряду і вибір уряду на 1935 рік, тому проситься всіх членів прийти на мітінг. Довгуючих проситься виповнити свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Уряд.

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. Повідомляється усіх членів відділу 82, що річний мітінг відбудеться 23-го грудня в хаті секретаря. Проситься всіх членів вирівнати свої довги, бо інакше довгуючі будуть суспендовані. Всіх членів проситься прийти на цей мітінг. — Йосиф Балик, секр.

ДУРГАМВІЛ, Н. Й. Тов. Рільник, від. 188, повідомляє своїх членів, що місячні і річні збори відбудуться в неділю, 23-го грудня, в годині 2-гій пополудні. Проситься всіх членів і членкиць прибути на ті збори, бо буде вибір уряду на 1935 рік. Котрі члени ще не змінили своїх грамот, зволять принести старі грамоти з собою і виміняти на нову, котра є більша вартна для члена. Проситься приєднати хоч по одному новому членови. — Теодор Харітон, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє своїх членів, що мітінг відбудеться в неділю, 23. грудня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, 430 — 7-ма вул. Проситься всіх членів прийти на цей мітінг і забрати свої календарі. Хто з членів має приятелів, котрі ще не є членами У. Н. Союза, просимо привести їх на цей мітінг і вписати свої діти до У. Н. Союза. З нагоди 40-літнього ювилею У. Н. Союза приймаємо нових членів без оплати вступного і оглядин лікарських. — Н. Масляк, предс.; С. Петріаський, кас.; М. Камінський, секр.

БРІДЖПОРТ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 383, повідомляє, що на річнім мітінгу вибрано слідуючий уряд на 1935 рік: Іван Грудзінський, предс.; Прокіп Вовк, заст.; Гнат Шибаа, кас.; Юліян Кушнір, заст.; Йосиф Муць, секр.; Семен Козак, заст.; Теодор Савіцький і Панько Бичик, надз. хорих; Мих. Козак, Кіндрат Білик і Лука Сарабун, контрольори; Михайло Вовк, до прапора. Адреса секретаря: Joseph Mutz, 664 Bush St., Bridgeport, Pa.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Тов. Запорозька Січ, від. 284, подає до загального відома, що на річнім мітінгу 9-го грудня вибрано уряд на 1935 рік як слідує: Дмитро Іващук, голова; Микола Гудима, заступник; Михаїл Магац мол., кас.; Іван Тимкович, писар, Стефан Дохват, заст.; Дм. Гладишевський, Федь Дохват, Ів. Щурик і П. Гудима, контрольори; Мих. Магац ст. і Каз Петрицин, контр. хорих; Ст. Щурик, дверник. Проситься кождого члена явитись на слідуючім мітінгу, котрий відбудеться в неділю, 13. січня, в годині 2-гій пополудні, в гали У. Н. Дому, 1020 Норт 9-та вул. — Іван Тимкович, писар.

ОБОРН, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 38, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться 23-го грудня, в годині 1-шій пополудні, у власнім домі. Проситься всіх членів прибути в означений час, бо є багато справ до полагодження. Будуть справоздання братства і Укр. Нар. Клюбу та вибір уряду на 1935 рік. Нових членів будеться приймати до Братства і У. Н. Союза без вступного, тому повинністю кождого члена є приєднати нового члена з нагоди 35-літнього істнування Братства і 40-літнього ювилею У. Н. Союза. Аму-члени, до діла. — А. Вільчинський, голова; В. Довжицький, кас.; А. Бископ, секр.

Щастя.

— Вчорашня партія преферанса скінчилася для мене дійсно щасливо.

— Виграли ви багато?

— Та ні, одначе, як я вернувся до дому, жінка вже спала.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(145)

Перший бранець людоїдів мав теж звязані руки й ноги, щоб не втік та не позбавив канібалів смачного бенкету. Він учув стукіт, як Тарзан падав з дерева.

Тепер він стояв плечима до стіни й дивився на свого нового товариша з чуттями здивування, змішаного зі співчуттям. Він іще ніколи не бачив такого гарного оказу людини, як у тій постаті непритомного мужчини, що лежав перед ним.

Він дивувався, як цей великан міг попасти в полон. З його одіжи й зброї можна було бачити, що він був таксамо дикий, як ті, що його взяли в полон. Одначе з його гарних рис лиця він пізнав теж, що це був білий чоловік.

Нагло новий бранець отворив очи й поглянув ними довкола себе. В міру, як вертала свідомість, вони прибирали вигляд бистрої інтелігенції. Хвилю пізніше бранець обернувся на бік і сів.